

Пакуль мы гаворым „адзін эўра“ — моўная практыка вызначыць канчатковы адказ на пытаньне, якога роду эўра па-беларуску. Дарэчы, наша мова таксама вызначыць, ці стане эўра беларускай валютай — калі гэта будзе сапраўды беларуская краіна, то эўра, безумоўна, стане і беларускай валютай, а Беларусь — *эўрапейскай* краінай.

Эўрарамонт

Сьргей Харэўскі

Пра *эўрапейскі памер, эўрапейскі стандарт, эўрапейскую якасьць* мы сёньня чуюм штодня. Ніхто ня скажа пра азіяцкі стандарт, нават калі гутарка ідзе пра японскія машыны або кітайскія тэрмасы.

Паказчыкам найвышэйшага дастатку стаў *эўрарамонт*.

Слова „рамонт“ паходзіць з францускае мовы. Гэтае слова прыйшло да нас у XVIII стагодзьдзі разам з францускімі, флямандзкімі ды саксонскімі дойдзімамі і замяніла сабою ранейшыя: перарабленьне, адбудову, направу.

Эўрарамонт — зусім сьвежы нэалгізм. Ён зьявіўся ў 90-я гады з расейскае рэклямы, у якой мае пыхлівае адценьне: маўляў, *эўрарамонт* — гэта не як ТУТ, а як ТАМ.

У беларускім разуменьні гэтага слова пыхлівасьці няма. *Эўрарамонт* у Беларусі — гэта толькі якасна й хутка выкананая рапарацыя пры дапамозе найноўшых заходніх матэрыялаў і тэхналёгіяў. *Эўрарамонт* — гэта новыя вокны й дзьверы, столі й падлогі, бясконцы выбар фарбаў і прыладаў. А яшчэ — пераплянаваньне, калі ў стандартнай савецкай кватэры цесную кухню злучаюць з суседнім пакоем.

Калі багатыя беларусы сёньня робяць *эўрарамонт*ы, устаўляюць *эўравокны* і *эўрадзьверы*, дык паспалітым тое не па кішэні, але й яны шалюць свае буданы на шасьці сотках *эўравагонкай*. Само памкненьне быць *эўрапейцамі* ня сьведчыць пра *НЕэўрапейскасьць*, а наадварот — пра невынішчальнае жаданьне „людзьмі звацца“. Калі гэта адбудзецца, слова *эўрарамонт* выйдзе з ужытку. І якасны *рамонт* будзе звацца проста *добрым рамонтам*.

Эўропа

Ігар Бабкоў

Ніхто ня ведае — далёка яна ці блізка, дзе яна пачынаецца і дзе сканчаецца. Ніхто ня ведае — ці яна ўвогуле ёсьць, ці гэта не чарговы міраж падчас шматгадовага блуканьня беларусаў па пустэльні.

Усё XX стагодзьдзе яна была прыязная альбо варожая, але перадусім недасяжная, схаваная за зьлезнай заслонай. Сёньня яна сьвеціць нам, як зорка Вэнэра — недзе здалёк, зь недасягальных вышыняў. Кліча ў дарогу.

Калі мы прыйдзем — мы зразумеем, што сьвяціла ніякая ня зорка, а звычайны ліхтар з правага берагу парыскай Сэны, з вуліцы Гравёраў. Але гэта для іх — звычайны ліхтар. Для нас — зорка Вэнэра, залатое Руно, Эўрыдыка.

Юбілей

Рыгор Барадулін

Юбілей, альбо гадавіны, угодкі, урачыстасьці з нагоды пэўнае круглае даты чалавека, дзяржавы, установы. *Юбілей* Францішка Скарыны,

Кастуся Каліноўскага, паўстання пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюшкі, Слуцкага Збройнага Чыну, БНР, Янкі Купалы, Максіма Гарэцкага, Васіля Быкава.

На нулех юбілею, як на тых колах, едзе воз гісторыі ў вячніну. Юбілей асабліва даспадобы прыйшоўся камуністам. Усё было юбілейнае: пачынаючы ад адзначэння кожных пяці гадоў кастрычніцкага перавароту і сканчаючы Юбілейнай каўбасой, Юбілейным півам, юбілейнымі медалямі, якімі абвешвалі вэтэранаў, як старцоў торбамі.

Са старажытнарымскай імператарскай пампэзнасцю ладзіліся юбілеі генсекаў, членаў палітбюро, сакратароў ЦК рэспублік, дазволеных Масквой, і блішчэлі партыйныя юбіляры на чырвонасуконных сцэнах у прэзідыюмах, як бліны тыя, шчодро намазаныя здорам. Мясцічкі і вёскі з прыгожымі спаконнымі назовамі рабіліся Юбілейнымі пасёлкамі.

Дасюль у Менску ды ў іншых гарадох і мястэчках вісяць на сцэнах адміністрацыйных будынінаў шматпудовыя чыгунныя юбілейныя граматы ЦК КПСС, ЦК КПБ, кішаньковых прафсаюзаў.

Калі зірнуць у даўніну, дык „юбілей“ даслоўна — „юбілейны год“, гэта значыць, год адпушчэння і вызвалення, кожны пяцідзесяты год.

Бальшавіцкі рэжым збіраўся быць вечным, і вызваленне з-пад яго яшчэ дужа далёкае. На жаль, рана казаць „вечная яму памяць“.

Юбілей добра рыфмуецца са словам ялей-алей. Не прасоха яшчэ той ялей у гонар бальшавіцкіх паханоў, а падліваецца новы, настальгічны. Сьвежы яшчэ алей на палотнах прыцэкаваных мастакоў, а пэндзлі ўжо гатовыя чакаць новых заказаў.

Можа хоць у XXI стагоддзі будзем мы адзначаць юбілеі і Аршанскае бітвы, і юбілеі Сапегі, юбілеі сапраўднай незалежнасці дзяржавы Беларусь пад бел-чырвона-белым сцягам ды зь несупынной Пагоняю.

Я

Сяргей Шупа

„Я — апошняя літара ў альфабэце“ — казалі нам у савецкай школе, калі мы празмерна падкрэслівалі сваю індывідуальнасць, асобнасць, самасць.

Старадаўняе АЗ, прайшоўшы праз тысячагоддзі, сталася для нас Я.

Я — мяне — мне — мяне — са мною — ува мне.

Даўгія гады замест гордага й адказнага Я нас вучылі казаць баязлівае й халопскае МЫ. Так беларусы страчвалі адну з сваіх найкаштоўнейшых якасцяў — індывідуалізм. Індывідуальнасць, асобнасць, самасць — аснова гонару й адказнасці, перадумова творчасці й самазахавання. Замест індывідуальнай адказнасці гаспадара беларусам у XX стагоддзі спрабавалі прышчапіць калектыўную безадказнасць хамскага МЫ.

Я — гэта гаспадарка, МЫ — гэта калгас. Я — гаспадар, МЫ — электарат.

Той, хто жае пра сябе Я, той ведае сабе цану. Прасіць аб праве „людзмі звацца“ могуць толькі МЫ.

Віленскі мастак Аблажэй аднойчы сказаў:

„Я — гэта слова, адмытае ад МЫ“.

„Быў. Ёсць. Буду“ — у гэтых словах Караткевіча Я не прамоўлена. Але хто наважыцца сказаць, што тут не гучыць Я.